

ingediend op **1574** (2022-2023) – Nr. 2
10 oktober 2023 (2023-2024)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Welzijn,
Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding
uitgebracht door Veerle Geerinckx

over de conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Freya Saeys, Maurits Vande Reyde, Gwenny De Vroe,
Emmily Talpe, Willem-Frederik Schiltz en Gwendolyn Rutten

over het creëren van een regelluw kader
voor initiatieven van cohousing voor ouderen
en voor personen met een verminderd
zelfzorgvermogen

1574 (2022-2023) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving

---

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding:

Voorzitter: Stefaan Sintobin.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Veerle Geerinckx, Elke Sleurs, Tine van der Vloet, Katja Verheyen;

Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters;

Maaïke De Rudder, Katrien Schryvers;

Freya Saeys, Maurits Vande Reyde;

Ann De Martelaer, Jeremie Vaneekhout;

Freya Van den Bossche.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Freya Perdaens, Sarah Smeyers, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout;

Yves Buysse, Ilse Malfroot, Frieda Verougstraete-Deschacht;

Vera Jans, Kurt Vanryckeghem;

Gwenny De Vroe, Emmily Talpe;

Johan Danen, Celia Groothedde;

Conner Rousseau.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Karine Moykens, secretaris-generaal van het Departement Zorg	5
1.	Visie van het beleidsdomein WVG voor een kwaliteitsvolle woonomgeving voor ouderen	5
2.	Een reactie op de voorstellen in de conceptnota.....	5
3.	Lopende initiatieven	7
4.	Enkele conclusies	8
II.	Uiteenzetting door Erik Wieërs, Vlaams Bouwmeester.....	8
1.	Team Vlaams Bouwmeester	8
2.	Kansen scheppen voor ontmoeting.....	8
3.	Bouwmeestergids 'Samen wonen ontwerpen'	8
4.	Algemeen	9
5.	Reactie op de conceptnota	9
III.	Uiteenzetting door Wendy Metten, directeur, en Jana De Reu, expert Wonen en Zorg, Inter.....	9
1.	Voorstelling Inter.....	9
2.	Toegankelijkheid.....	10
2.1.	Toets aan de zes B's.....	10
2.2.	Een keten is zo sterk als de zwakste schakel	10
2.3.	Regelgeving: Toegankelijkheidsverordening	10
2.4.	Toegankelijkheid als kwaliteitsvoorwaarde voor cohousing	11
2.5.	Advies van en begeleiding door Inter.....	11
IV.	Charlotte Hanssens, voorzitter van vzw Abbeyfield Vlaanderen	12
V.	Uiteenzetting door Willy Vertongen, voorzitter van Thomashuizen België en algemeen directeur van Mederi	15
1.	Gemeenschappelijk wonen	15
2.	Woningdelen	15
3.	Huidige situatie	15
4.	Gevolgen	16
5.	Vragen	17
VI.	Vragen van de leden	17
1.	Vragen van Freya Saeys	17
2.	Vragen van Katrien Schryvers	17
3.	Vragen van Veerle Geerinckx.....	19
4.	Vragen van Ann De Martelaer.....	19

VII. Antwoorden van Karine Moykens	20
VIII. Antwoorden van Erik Wieërs.....	20
IX. Antwoorden van Wendy Metten	21
X. Antwoorden van Charlotte Hanssens	21
XI. Antwoorden van Willy Vertongen	23
XII. Repliek	23
Gebruikte afkortingen	25

Bijlagen: zie de [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding hield op 20 september 2023 een hoorzitting over de conceptnota voor nieuwe regelgeving over het creëren van een regelluw kader voor initiatieven van cohousing voor ouderen en voor personen met een verminderd zelfzorgvermogen. De commissie hoorde achtereenvolgens:

- Karine Moykens, secretaris-generaal Departement Zorg;
- Erik Wieërs, Vlaams Bouwmeester;
- Wendy Metten, algemeen directeur Inter;
- Jana De Reu, adviseur Wonen en Zorg Inter;
- Charlotte Hanssens, voorzitter Abbeyfield Vlaanderen vzw; en
- Willy Vertongen, voorzitter Thomashuizen België en algemeen directeur Mederi.

De Ideale Woning kon niet op de uitnodiging ingaan om aan deze hoorzitting deel te nemen maar bezorgde een schriftelijk standpunt. De presentaties en het schriftelijke standpunt zijn terug te vinden op de [dossierpagina](https://www.vlaamsparlement.be) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Uiteenzetting door Karine Moykens, secretaris-generaal van het Departement Zorg

1. Visie van het beleidsdomein WVG voor een kwaliteitsvolle woonomgeving voor ouderen

Ouderen wonen volgens *Karine Moykens* in heel diverse buurten met verschillende sociologische kwaliteit en bereikbaarheid, maar zijn meestal erg gehecht aan hun buurt. Ze blijven het liefst in hun vertrouwde omgeving wonen, zelfs als ze zorg nodig hebben. Het beleidsdomein WVG wil ouderen alle kansen geven om zo lang mogelijk in de eigen woning of woonomgeving te blijven wonen op een kwaliteitsvolle en verantwoorde manier.

Op het continuüm van thuis wonen met zorg tot een woonzorgcentrum zitten nog heel wat andere woonvormen. Die systemische omslag is al sinds enkele jaren aan de gang. De focus ligt meer op wonen en minder op zorg, met meer aandacht voor kleinschaligheid van de initiatieven. Uit een studie van de Koning Boudewijnstichting blijkt dat er een duidelijke knik is op de leeftijd van 75 jaar in het beoordelen van de woning voor het realiseren van noodzakelijke aanpassingen en mobiliteitsproblemen.

WVG werkt met concentrische cirkels van integrale zorg, vertrekkend vanuit zelfzorg, waarbij men wordt bijgestaan door mantelzorgers en vrijwilligers. Ook lokale dienstencentra en thuiszorgvoorzieningen ondersteunen mee. Als men toch de thuisomgeving moet verlaten, zijn er de assistentiewoningen en finaal het woonzorgcentrum.

2. Een reactie op de voorstellen in de conceptnota

In de conceptnota worden twee pistes voorgesteld die verschillend zijn en een verschillende impact hebben op WVG. In de eerste piste gaat het over cohousing waarbij de bewoners volledig de regie in eigen handen hebben. In de tweede piste gaat het over cohousing waarbij bewoners bepaalde diensten uitbesteden aan derden met een dienstverleningsovereenkomst die moet worden gemeld bij het Departement Zorg en een dienstverleningscontract dat moet worden goedgekeurd en dat aan bepaalde voorwaarden moet voldoen – het beschikken over rechtspersoonlijkheid, financiële transparantie en een kwaliteitshandboek. Een beroep doen op zorg kan uiteraard in de beide pistes, maar het struikelblok daarbij is het woonaspect dat, in tegenstelling tot zorg, niet tot de bevoegdheden van WVG behoort.

Een definitie van cohousing is niet opgenomen in de regelgeving van het woonbeleid. WVG vraagt hiervoor aandacht in een volgende zittingsperiode. In de Vlaamse Wooncode staat wel een definitie over gemeenschappelijk wonen waaronder zowel cohousingprojecten kunnen vallen als initiatieven van woningdelen. Cohousing wordt omschreven als: "Verschillende gezinnen wonen in volledig zelfstandige wooneenheden met minstens drie basisfuncties – keuken, bad of douche en toilet – die een ruimtelijk samenhangend geheel vormen. Daarnaast delen zij een of meerdere leefruimtes zoals een gemeenschappelijke keuken en leefruimte, een logeerkamer, een wasplaats, een tuin, een werkplaats, een fietsenberging enzovoort." Cohousing kan in principe vandaag al perfect.

Bij cohousing waarbij de bewoners de regie van de zorg in eigen handen houden, zijn wel wat kanttekeningen te plaatsen, zoals de RIZIV-facturatie voor thuisverpleegkundigen en de complexiteit voor de gebruikersbijdrage bij collectieve thuiszorg. De thuisverpleegkundigen factureren de verstrekte zorg als ze die zorg hebben verleend in de privéwoning. Als er meer dan drie zorgbehoevende personen in de woning aanwezig zijn die van de gemeenschappelijke diensten gebruikmaken, dan is cohousing voor het RIZIV een niet-erkend woonzorgcentrum. Het Departement Zorg krijgt dan het signaal om dat onmiddellijk te sluiten en het RIZIV zal alle uitbetaalde prestaties terugvorderen. Een gevolg is ook dat er geen verhoogde tegemoetkoming is voor prestaties in het weekend en geen palliatief honorarium. Bewoners die de regie van de zorg in eigen handen houden, kunnen zorg inkopen bij de initiatieven voor thuiszorg. Deze vorm van wonen moet niet worden aangemeld bij het Departement Zorg dat bijgevolg ook geen toezicht kan uitoefenen.

Bij cohousing waarbij de regie van de zorg bij derden ligt, liggen de elementen uit de conceptnota dicht bij de noodzakelijke elementen voor een groep van assistentiewoningen. Als de graad van zorgbehoevendheid te groot wordt, dreigt men op het domein van een groep van assistentiewoningen of een woonzorgcentrum te komen.

WVG is voorstander van intergenerationele woonvormen waar capaciteit en talenten meer verdeeld zijn en meer gedifferentieerd kunnen worden ingezet.

Het huidige decretale kader en meer bepaald artikel 39 van het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019 bepaalt dat groepen van assistentiewoningen en woonzorgcentra pas mogen worden uitgebaut of georganiseerd nadat de Vlaamse Regering ze heeft erkend. In hetzelfde decreet staan ook definities van een groep van assistentiewoningen en een woonzorgcentrum. In de memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet betreffende de woonzorg (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1765/1) staat: "Van zodra men op een georganiseerde wijze aan meer dan twee oudere personen 24/24 zorg en ondersteuning biedt in een woning en over geen voorafgaande vergunning en erkenning beschikt als woonzorgcentrum, dan wordt men beschouwd als een illegaal woonzorgcentrum en kan de sluiting ervan worden bevolen. Het samenwonen van ouderen maakt niet het voorwerp uit van het Woonzorgdecreet. Uiteraard zullen ook deze bewoners met een zorg- en ondersteuningsvraag als gebruiker een beroep kunnen doen op het thuiszorgaanbod waaronder individuele of collectieve gezinszorg in de eigen woonomgeving." Twee elementen zijn belangrijk: twee of meer ouderen, en het samenwonen van ouderen maakt niet het voorwerp uit van het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019.

Gelet op deze specifieke decretale regeling zijn proefprojecten van initiatieven van cohousing voor ouderen die in de feiten aan een van deze definities voldoen, alleen mogelijk na een decretale wijziging. Een cohousingsvorm is een thuisomgeving, niet thuisvervangend, want anders valt men onder de andere regelgeving. Een heldere definitie van cohousing is nodig.

Bij cohousing waarbij bewoners bepaalde diensten uitbesteden aan een derde, is de kans op misbruik niet onbestaand. Bij relatief grote initiatieven, van maximum dertig personen, is wetsontduiking reëel. De afwijkingen voor deze cohousingprojecten moeten daarom aan duidelijk aftoetsbare criteria worden gekoppeld.

De conceptnota voert de aanmelding opnieuw in, terwijl een belangrijke doelstelling van het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019 net de afschaffing van de aanmeldingsplicht was. Voor de gebruiker is het niet steeds duidelijk wat het verschil is tussen een aangemelde en een erkende woonzorgvoorziening. Aangemelde voorzieningen zijn niet onderworpen aan de erkenningsnormen waardoor de rechtszekerheid van de gebruikers onder druk komt te staan. Toezicht op de aangemelde voorzieningen gebeurt alleen in geval van probleemmeldingen.

Het Vlaams Parlement heeft gekozen om alleen te werken met erkende initiatieven en niet meer met aangemelde. Door de verplichte erkenning krijgen de gebruikers, maar ook de investeerders, de garantie dat een erkend initiatief beantwoordt aan de vooropgestelde kwaliteitseisen. Het is ook onderworpen aan prijscontrole en aan toezicht door Zorginspectie. Vandaar dat men ook de naamgeving van de zorgvoorzieningen beschermt.

De conceptnota wil Zorginspectie belasten met het toezicht op de veiligheid en de gezondheid van de bewoners, maar er ontbreken specifieke normen om dat objectief vast te stellen. De spreker verwijst naar het dossier van Triamant, dat aangemelde assistentiewoningen bezat, geen erkenning had aangevraagd en bijgevolg ook geen toezicht kreeg. Het ging niet om gewone appartementen, zoals Triamant had gemeld, maar wel degelijk om assistentiewoningen met zorgbehoevende bewoners.

In de conceptnota staat dat men in geval van tekortkomingen een remediëeringsplan zal opleggen aan de bewoners. Karine Moykens vraagt of het wenselijk is om individuele bewoners te sanctioneren en verantwoordelijkheid te geven voor andere mensen in een cohousing.

3. Lopende initiatieven

Het VAPH zet al jaren in op kleinschalige initiatieven voor inclusief wonen: beschermd wonen, geïntegreerd wonen of diensten inclusieve ondersteuning. De invoering van de persoonsvolgende financiering heeft een extra stimulans gegeven voor ouderinitiatieven om buiten het vergunningskader collectieve ondersteuning te bieden en de budgetten van de bewoners in solidariteit in te zetten.

In 2021 is een webenquête gehouden waaruit een duidelijke nood aan ondersteuning naar voren kwam. Ook financiële leefbaarheid en onvoorziene gebeurtenissen baarden respectievelijk een vijfde en een derde van alle initiatieven grote zorgen. Men kiest vaak voor samenwerking met een vergunde zorgaanbieder. De personeelsadministratie wordt aan die vergunde zorgaanbieder overgelaten en men kan een beroep doen op een aantal diensten. Men geeft aan dat men op zijn grenzen stuit bij ernstige gedragsproblemen. De initiatiefnemers tonen een verregaand engagement en inzet.

Er is een groot draagvlak in de sector om de werking van GiPSo te ondersteunen. GiPSo is een advies- en coachingbureau dat ouders en netwerken van personen met een handicap ondersteuning biedt wanneer ze zelf een woon- of dagbestedingsproject willen opstarten. Vanaf 2023 is de werking verruimd tot kleinschalige initiatieven van andere initiatiefnemers in de VAPH-sector. Op langere termijn is het de bedoeling om ondersteuning te geven aan kleinschalige initiatieven in de ruimere welzijnssector. Er wordt voorts onderzocht of men een algemeen

kwaliteitskader kan uitwerken dat ook haalbaar blijft voor de kleinschalige initiatieven met als focus de gebruiker.

In de thuiszorg kunnen er centra voor dagopvang worden uitgebaat. Gebruikers kunnen er in een kleinschalige en huiselijke infrastructuur een zinvolle dagbesteding krijgen en gezinszorg ontvangen. Hun domicilie blijft op een ander adres. Bij cohousing is het perfect mogelijk om gezinszorg – volgens de vrije keuze van de gebruiker zelf – te krijgen met het bestaande kader. Gezinszorg kan in die eigen woonomgeving ook collectief worden georganiseerd, maar het huidige regelgevende kader geeft een aantal problemen zoals de complexiteit voor de berekening van de gebruikersbijdragen. Dat gebeurt namelijk individueel, op basis van de gezinssamenstelling en het inkomen. Er bestaat een oplossing, maar ze is niet uitgewerkt in de regelgeving.

Het agentschap Wonen in Vlaanderen heeft in 2017 een oproep gelanceerd voor experimentele woonvormen in een regelluwe proefomgeving. Er werden zes projecten geselecteerd, waaronder de Abbeyfieldprojecten in Malle en Leuven. Het beleidsdomein Wonen volgt die projecten. Na 2024 zullen de resultaten gekend zijn en zullen er regelgevende initiatieven moeten volgen. Men heeft een aantal afwijkingen voor die projecten toegestaan. Er is geen andere woonassistent maar in de plaats is een bewoner woonassistent. Er is geen maandelijkse afrekening van de facturen maar tweemaal per jaar. Er geldt een algemeen rookverbod. Na een volledige inventarisatie van de hinderpalen beslist het agentschap Wonen in Vlaanderen welke knelpunten beleidsmatig worden aangepakt. In een tweede fase wordt nagegaan welke regelgeving er moet worden aangepast in de andere betrokken beleidsdomeinen. In een derde fase zal er met de federale overheid moeten worden overlegd.

4. Enkele conclusies

De focus ligt bij cohousing op wonen, dat onder de bevoegdheid van woonbeleid valt. Als de focus op zorg ligt, is het een bevoegdheid van WVG en moet het regelgevende kader worden aangepast. Verschillende juridische knelpunten moeten volgende zittingsperiode worden uitgeklaard. Er wordt al samengewerkt met het agentschap Wonen in Vlaanderen en dat zal ook gebeuren met andere beleidsdomeinen. Er worden voorbereidingen getroffen om een kwaliteitskader op te maken.

II. Uiteenzetting door Erik Wieërs, Vlaams Bouwmeester

1. Team Vlaams Bouwmeester

Erik Wieërs heeft een mandaat van vijf jaar als Vlaams Bouwmeester. Een team van vijftien ambtenaren zorgt voor ondersteuning. De voornaamste taak is het ondersteunen van lokale besturen en de Vlaamse overheid bij het realiseren van kwalitatieve architectuurprojecten. Via een tweejaarlijkse open oproep aan ontwerpers worden de diverse projecten gegroepeerd.

2. Kansen scheppen voor ontmoeting

Bij het begin van zijn mandaat schreef Erik Wieërs een ambitienota 'Kansen scheppen voor ontmoeting'. In ruimere zin gaat de nota over samenwonen: dankzij de architecturale setting wil men ontmoeting bevorderen.

3. Bouwmeestergids 'Samen wonen ontwerpen'

Recent is een Bouwmeestergids 'Samen wonen ontwerpen' verschenen die dieper ingaat op samenwonen. In Vlaanderen ziet men wonen als een individueel pro-

bleem. Met de bouwshift en de circulaire economie zijn er volgens Erik Wieërs enorme kansen voor samenwonen en het delen van ruimte met anderen. Het mogelijk maken van cohousing voor bejaarden, is een interessante insteek.

4. Algemeen

Zorgwonen evolueert in drie stappen. De aandacht voor huiselijkheid is steeds belangrijker geworden. Men probeert los te komen van de ziekenhuissfeer in de klasieke woonzorgcentra. Een volgende stap is dat men naar kleinere leefgemeenschappen evolueert. In Kontich bijvoorbeeld is er een project om een oud klooster om te vormen tot een leefgemeenschap voor acht bejaarden. Men stuit op heel wat praktische problemen, zoals brandveiligheid. De laatste stap is het creëren van een zorgbuurt.

5. Reactie op de conceptnota

Samenwonen moet een keuze zijn en geen economische noodzaak. Samenwonen moet op de juiste plekken worden georganiseerd. Het mag niet leiden tot segregatie.

In de conceptnota wordt gedefinieerd wat men onder cohousing verstaat: onder meer minimaal één leefruimte delen, terwijl er succesvolle samenwoonmodellen zijn waarbij alleen een buitenruimte wordt gedeeld. Het delen van verantwoordelijkheid is veel belangrijker dan het feit of het over een binnen- dan wel een buitenruimte gaat.

Volgens de conceptnota lijkt het aangewezen dat er bij cohousing van bejaarden iemand is die de praktische zaken voor al die mensen organiseert. Het zou interessant zijn als die persoon ook zou wonen in het geheel. VillaVip organiseert een woning voor een gezin, waarvan iemand een zorgdiploma heeft, gekoppeld aan tien kamers voor personen met een handicap.

III. Uiteenzetting door Wendy Metten, directeur, en Jana De Reu, expert Wonen en Zorg, Inter

1. Voorstelling Inter

Wendy Metten wil de visie van Inter op toegankelijkheid, het aspect kwaliteit van wonen en hoe Inter daarmee omgaat, extra kracht bijzetten. Toegankelijkheid is een kwaliteitsvoorwaarde die moet worden ingebed in beleidsprocessen, decreten en wetgevend werk. Als dat een automatisme wordt, maakt men de visie en missie van Inter waar. Inter wil dat iedereen in de maatschappij kan meedoen, dat er geen uitsluiting mogelijk is en dat er gebruikscomfort is voor iedereen. De organisatie wil dat doen door veel expertise te ontwikkelen, die te verspreiden en vooral een verbindende factor te zijn tussen overheid, professionals en gebruikers. Zo wordt samenhang in het Vlaamse beleid en bij uitbreiding in de hele samenleving bewerkstelligd.

Werk maken van toegankelijkheid gebeurt op verschillende manieren. Het agentschap Inter staat bekend als adviesverlener en is betrokken bij het vergunningenbeleid. Het voert screenings uit, maakt actieplannen, begeleidt langdurigere adviestrajecten vanaf het ontwerp tot en met de uitvoering, geeft informatie, sensibiliseert, onderzoekt, geeft opleidingen, werkt mee aan netwerken en maakt events toegankelijk.

Inter is een extern verzelfstandigd agentschap in de vorm van een private stichting en tegelijkertijd een onafhankelijk centrum. Het neemt zijn rol op als beleidsuitvoe-

rende partner in het Vlaams toegankelijkheidsbeleid en valt onder de bevoegdheid Gelijke Kansen, wat volgens Wendy Metten een bevoegdheid is die zich uitstrekt over heel de Vlaamse overheid en bijgevolg over alle bevoegdheidsdomeinen. De samenwerking gaat zeer breed. Inter werkt multidisciplinair, met ongeveer 45 mensen die dagelijks bezig zijn met integrale toegankelijkheid, namelijk architecten, ingenieurs, mobiliteitsdeskundigen, ergotherapeuten, productdesigners, eventmedewerkers, communicatie- en beleidsmedewerkers en administratieve krachten.

2. Toegankelijkheid

2.1. Toets aan de zes B's

Jana De Reu gaat dieper in op toegankelijkheid. Toegankelijkheid wordt met zes principes gedefinieerd: bereikbaar, bruikbaar, betreedbaar, bekend, begrijpelijk en beschikbaar. Voor wat betreft cohousing focust zij op de aspecten van bruikbaarheid en betreedbaarheid, waarbij alle functies die in een cohousingproject worden aangeboden, voor elke oudere bruikbaar en betreedbaar moeten zijn voor wie geen trappen kan nemen. Daarnaast is ook betaalbaarheid een belangrijk aspect, maar dat is niet het werkterrein van Inter.

2.2. Een keten is zo sterk als de zwakste schakel

Een belangrijk aspect van integrale toegankelijkheid is de keten van toegankelijkheid. Elke schakel, bijvoorbeeld de weg vinden in een gebouw of het sanitair gebruiken, moet de toegankelijkheid garanderen.

2.3. Regelgeving: Toegankelijkheidsverordening

Het uitgangspunt van de Toegankelijkheidsverordening had als doel om toegankelijkheidsnormen op te leggen voor publiek toegankelijke gebouwen. Dat werd breed gedefinieerd. Zo worden in de regelgeving bijvoorbeeld meergezinswoningen ook beschouwd als een publiek toegankelijk gebouw. Het is ook een stedenbouwkundige verordening, wat betekent dat de regelgeving wordt afgetoetst tijdens de procedure voor aanvraag van een omgevingsvergunning. Daarom kan men alleen normen opleggen die op het plan afleesbaar zijn. Dat geeft echter niet de garantie dat wanneer het project is uitgevoerd, het effectief integraal toegankelijk zal zijn. Bij verbouwingen moeten immers alleen de toegankelijkheidsnormen worden gerespecteerd voor de elementen waar er werken gebeuren. Als een gebouw van functie wijzigt maar er gebeuren geen werken aan het gebouw, dan worden er ook geen toegankelijkheidsnormen vanuit het regelgevende kader opgelegd. Dat kan in strijd zijn met de keten van toegankelijkheid. Bij een groot kantoorgebouw zonder lift en waar het sanitair wordt veranderd en nog andere werken gebeuren, moet er een omgevingsvergunning worden aangevraagd. Dan moet er volgens de regelgeving in het sanitair een rolstoeltoegankelijk toilet zijn, maar dat zal niet bereikbaar zijn omdat er geen lift aanwezig is. Hier volgt de regelgeving niet helemaal de keten van toegankelijkheid.

Bij cohousing zorgt dat voor een aantal uitdagingen. De juridische vorm is belangrijk om ervoor te zorgen dat de verordening al dan niet van toepassing zal zijn. Volgens de conceptnota zou het gaan om kleinschalige projecten, bijvoorbeeld met maximaal vijftien bewoners. Een erkend cohousingproject wordt gezien als een welzijnsinstelling. Dan zou dat project al niet onder het toepassingsgebied van de verordening vallen, wat betekent dat er geen toegankelijkheidsnormen moeten worden gerespecteerd. Als het wordt gezien als een meergezinswoning in de juridische vorm, dan zal de verordening alleen van toepassing zijn als die woonentiteiten op meer dan twee niveaus gelegen zijn. Cohousingprojecten nemen architecturaal niet altijd de vorm van een klassieke meergezinswoning aan, maar

het zijn meer grondgebonden woningen. Ook hier zal de Toegankelijkheidsverordening niet van toepassing zijn.

Jana De Reu noemt een tweede uitdaging: de regelgeving is alleen van toepassing op de publieke delen, in dit geval de gemeenschappelijke delen, zoals de gemeenschappelijke leefruimte. Voor de private slaapkamer en badkamer zullen dan geen toegankelijkheidsnormen worden opgelegd omdat private ruimten buiten het toepassingsgebied van de regelgeving vallen.

Als men een bestaande woning gebruikt voor cohousing, maar er gebeuren geen werken aan de woning, dan is er ook geen regelgeving van toepassing. Jana De Reu concludeert dat de huidige regelgeving in de praktijk voor cohousing-projecten onvoldoende garanties biedt voor een integraal toegankelijke infrastructuur.

2.4. Toegankelijkheid als kwaliteitsvoorwaarde voor cohousing

Om de hierboven geschetste redenen vindt Inter het belangrijk om toegankelijkheid als een kwaliteitsvoorwaarde mee op te nemen in de regelgeving. In de conceptnota staat dat cohousing zou kunnen worden ingeschreven als een nieuwe woonzorgvorm. Inter noemt dat een opportuniteit om toegankelijkheid mee op te nemen als een kwaliteitsvoorwaarde, bijvoorbeeld als een erkenningsnorm.

Wat betreft het aspect van de melding en het toezicht, waarbij er gefocust wordt op een aangepaste infrastructuur en veiligheid van bewoners en er wordt gesproken over remediëringsplannen, ziet men in de beschrijving raakvlakken waardoor vandaag in de erkenningsnormen voor assistentiewoningen, centra voor dagverzorging en woonzorgcentra toegankelijkheid is ingeschreven.

Jana De Reu merkt op dat in het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019 in de verschillende bijlagen een soort van garantie wordt ingeschreven voor een toegankelijke infrastructuur, enerzijds inhoudelijk door bepaalde erkenningsnormen die generiek kunnen zijn of specifiek, en anderzijds in de procedure. Er wordt gevraagd dat de toegankelijkheid wordt gegarandeerd door het advies en de begeleiding van Inter. Voor assistentiewoningen en centra voor dagverzorging betekent dit dat Inter vanaf het voorontwerp tot en met de indiening van de omgevingsvergunning wordt betrokken. Voor de woonzorgcentra is er een toepassingskader waarin is afgesproken dat Inter het project van A tot Z opvolgt, dus vanaf het voorontwerp tot wanneer het project effectief wordt opgeleverd.

Jana De Reu geeft een voorbeeld van de generieke erkenningsnormen waarin de toegankelijkheid wordt beschreven, namelijk bijlage 11 van het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019. Daarin staat dat de infrastructuur en de omgeving van het woonzorgcentrum voor bewoners en bezoekers toegankelijk moet zijn. Een voorbeeld van specifieke erkenningsnormen is dat in woonzorgcentra elke eenpersoonskamer beschikt over een aparte sanitaire cel, aangepast aan de behoeften van een rolstoelgebruiker. Voor assistentiewoningen wordt gevraagd dat die rolstoeltoegankelijk is en dat niveauverschillen op een toegankelijke manier kunnen worden overbrugd.

2.5. Advies van en begeleiding door Inter

Puur procedureel wordt eraan gekoppeld dat men een toegankelijke infrastructuur en omgeving in de voorziening wil. Men wil dat dat gegarandeerd wordt door het advies van Inter in te roepen. Inter is voorstander van een proactieve aanpak omdat men vaak merkt dat wanneer er structurele problemen zijn, zoals hoogteverschillen of te kleine sanitaire cellen, het moeilijk is om die na de oplevering nog recht te trekken. Het gaat dan vaak over dure oplossingen die niet aantrekkelijk

zijn voor wat betreft gebruikscomfort of esthetiek. Daarom wil Inter in de voorontwerpfase betrokken zijn om structurele knelpunten te vermijden.

Volgens Jana De Reu is het belangrijk om toegankelijkheid op te nemen in de beleidskaders in de vorm van erkenningsnormen of andere kwaliteitsvoorwaarden. Dat geeft aan de initiatiefnemers van cohousingprojecten het signaal dat toegankelijkheid belangrijk is. Het is ook belangrijk om uniformiteit te hebben in de gegarandeerde kwaliteit, ongeacht over welk project het gaat, en dat die kwaliteit effectief in de praktijk wordt gerealiseerd. Men kan wel bepaalde eisen opstellen maar toegankelijkheid is geen zwart-witverhaal. Men kan geen checklist ontwikkelen voor een integraal toegankelijk gebouw. Daarom gaat Inter bij een adviestraject altijd in gesprek met de ontwerpers, de bouwheren en de uitbaters van het project. Het is belangrijk om het advies te kunnen afstemmen op de werkingsprincipes want elke voorziening heeft zijn eigen visie op het organiseren van de zorg. Dat vertaalt zich ook in een andere infrastructuur, waarop Inter zijn advies dan kan afstemmen. Op die manier kan men rekening houden met innovatieve werkingsprincipes. Het toegankelijkheidsadvies mag immers geen belemmerende factor zijn om die principes uit te werken. Men doet het niet alleen voor de ouderen met een verminderd zelfzorgvermogen en dito zorgbehoeften, maar voor het gebruikscomfort van iedereen in het cohousingproject.

IV. Charlotte Hanssens, voorzitter van vzw Abbeyfield Vlaanderen

Charlotte Hanssens brengt de visie van vzw Abbeyfield Vlaanderen op kleinschalige cohousing op maat van 55-plussers. Zij spreekt bewust niet over bejaarden maar over 55-plussers en bekijkt de groep breder. Abbeyfieldwonen staat voor kleinschalige cohousing op maat van 55-plussers. Het is kleinschalig omdat het gaat over negen tot dertien appartementen, gaande van negen tot zeventien of achttien bewoners als er ook koppels bij zijn, om de beheerbaarheid door de bewoners te kunnen garanderen op korte en op langere termijn. Mensen maken vrijwillig de keuze om een deel privéwonen en samenleven te realiseren, waarbij iedere bewoner een volwaardige unit of appartement bewoont. Daarbij deelt men ook ruimte voor gemeenschappelijke delen. Dat gaat om een ruimere keuken, leefruimte en salon maar ook een logeerkamer, een wasruimte, een fietsenberging en eventueel een hobbyruimte. Die gemeenschappelijke ruimten zorgen ervoor dat er ontmoeting kan plaatsvinden. Mensen stappen vrijwillig in, kiezen voor elkaar en nemen samen zelf het beheer op. De definitie van cohousing moet juist worden opgenomen in het kader dat ontwikkeld wordt.

Abbeyfield vertrekt vooral vanuit een visie op ouder worden die gestoeld is op verbinding. Men heeft het vaak over de impact van eenzaamheid op gezondheid. In cohousing worden de drempels verlaagd om elkaar te ontmoeten, waardoor men verbinding, een basiselement, creëert tussen de mensen die er wonen. Daarnaast is er autonomie. Charlotte Hanssens wijst erop dat de meeste mensen die in een Abbeyfieldhuis komen wonen, autonoom zijn. Dat wil niet zeggen dat ze geen zorg nodig hebben maar ze organiseren die zelf. Men stelt alles in het werk om de autonomie te stimuleren en te bestendigen. Verder zijn ook participatie en zelfbeheer belangrijke elementen. Het gaat om het beheer van de financiën, de administratie, het gebouw en dergelijke meer. Abbeyfield creëert de context waarin dat mogelijk is.

Verbinding, autonomie, participatie en zelfbestuur leiden tot welbevinden. Mensen die kiezen voor het Abbeyfieldwonen zijn mensen die bewust zijn van hun ecologische voetafdruk. Het gaat niet alleen over compacter wonen maar ook over het indelen van tijd en het gebruiken van talenten. Mensen participeren vanuit hun talenten en nemen vanuit hun kracht deel aan het beheer van het huis. Het gaat

ook om duurzame gebouwen. Dat is maar mogelijk als men de betaalbaarheid onder controle houdt.

Charlotte Hanssens wijst erop dat om deze visie te realiseren, Abbeyfield de context creëert om in een groep 55-plussers een mix aan leeftijden te hebben. Wanneer men 60 of 70 jaar is, vindt men het bijna vanzelfsprekend dat men aan zelfbeheer kan doen. Maar bij Abbeyfield is het de doelstelling om dat ook op latere leeftijd nog te kunnen doen.

Cohousing zet volop in op een visie op positieve gezondheid. Charlotte Hanssens vindt de link met welzijn belangrijk. Abbeyfield zet in op preventie. Door deze woonzorg gaat men anticiperen en zullen de bewoners weerbaarder zijn om met de kwetsbaarheden waarmee ze worden geconfronteerd, om te gaan, omdat ze niet alleen zijn, ze in hun kracht worden gesteld, er een doel is, ze betrokken zijn, ze de controle behouden en er veiligheid is. Mensen zullen in Abbeyfieldhuizen niet langer leven maar wel langer goed leven. Men gelooft in de impact van het woonmodel dat bijdraagt tot de levenskwaliteit.

Het concept van Abbeyfield is overgewaaid uit het Verenigd Koninkrijk. Er zijn tien huizen in België, waarvan drie in Vlaanderen en een vierde in opstart. In totaal zijn er een honderdtal bewoners. Het oudste huis bestaat intussen twintig jaar. Men heeft al ervaring opgebouwd met groepswissels, wat de valkuilen zijn en wat er nodig is om een groep in de hele levenscyclus van het huis en in het verouderingsproces te begeleiden.

In Brussel hebben de huizen een specifieke erkenning als gemeenschapswoning voor ouderen. In Vlaanderen zijn er twee huizen die men heeft laten erkennen als groep van assistentiewoningen met afwijkingen en geniet men van een regelluw kader als proeftuin van het agentschap Wonen in Vlaanderen. Volgens Charlotte Hanssens is dat kader nodig. Zij is er sterk van overtuigd dat kwaliteitsstandaarden belangrijk zijn. Een groep start met veel zin en werkt zaken uit, maar men moet garanderen dat de groepen na een aantal jaren dezelfde kwaliteitsstandaarden kunnen aanhouden.

Criteria van levenslang wonen implementeren is belangrijk. De erkenningen lopen maar men merkt dat er soms wat wrijving is. Bij cohousing, dus waar mensen zelf aan zet zijn, hebben bewoners twee petten: ze zijn zowel bewoners als beheerders. Dat wringt soms in de kaders die vandaag bestaan en die vooral geschreven zijn om de bewoners te beschermen in de instantie waarin zij wonen. Als beheerder moet men soms beslissingen nemen, maar dat zijn dezelfde mensen. Dat gaat soms in tegen de bestaande wetgeving. Daar moet verder werk van worden gemaakt.

In de bestaande kaders worden een aantal procedures of diensten opgelegd die moeten worden georganiseerd met externe partijen. Volgens Charlotte Hanssens kan dat evengoed in de cohousing zelf georganiseerd worden. Zij denkt daarbij aan noodoproepsystemen, en of die al dan niet meteen moeten worden geactiveerd. De verschillende diensten die moeten worden geïmplementeerd, brengen soms de betaalbaarheid in het gedrang omdat men bijna verplicht wordt om daar externe partijen voor in te huren omdat het complex is. Als men naar een eenvoudiger kader gaat, zou dat wel door de bewoners kunnen worden opgenomen op korte en op langere termijn. Vandaag zit men dus wat in een grijze zone. De spreekster is tevreden dat men daarover in gesprek kan gaan.

Abbeyfield wil de huizen laten erkennen wegens de nood aan rechtszekerheid. Aan de mensen wordt levenslang wonen beloofd en daarom moeten zij zeker zijn dat het kader waarin zij een project opstarten, kan blijven en de juridische omgeving niet plots verandert.

Charlotte Hanssens pleit bewust voor een kader dat ervoor zorgt dat er minimale kwaliteitsstandaarden zijn zodat er een garantie voor de bewoners is dat er geen misbruiken zijn en om de betaalbaarheid te bevorderen. In dat kader zijn een aantal elementen belangrijk volgens Abbeyfield. Na twintig jaar expertise weet men dat een groeiende groep van 55-plussers andere behoeften heeft. De spreekster verwijst naar een studie van de Koning Boudewijnstichting waaruit blijkt dat velen aangeven te willen wonen in een vorm van gemeenschappelijk wonen. Om cohousing succesvol en duurzaam verder uit te bouwen is kleinschaligheid belangrijk om zelfredzaamheid en samenredzaamheid ook op hoge leeftijd te garanderen. Een cohousinghuis staat niet op een eiland maar staat in verbinding met de buurt. Ook zorg is belangrijk. Er is geen zorg in het huis maar in ieder huis wordt gewerkt met een netwerk aan actoren rondom het huis, die kunnen worden ingeroepen. Het is een keuze van de bewoners om met een of meerdere zorgpartners samen te werken. De drempels die er zijn om die zorg in huis te halen, moeten worden weggevoerd.

Charlotte Hanssens benadrukt dat iedereen een apart huisnummer heeft. Iedereen kan zijn eigen verpleegzorg binnenroepen. Dat neemt niet weg dat men een verpleegster of gezinshulp kan hebben die voor verschillende bewoners kan instaan waardoor men aan efficiëntie wint.

In het kader van cohousing moet het mogelijk zijn om de rol van bewoner en van beheerder te combineren. Abbeyfield stelt na twintig jaar ervaring vast dat er methodieken, instrumenten en vaardigheden nodig zijn voor een succesvol zelfbeheer. Er moeten een context en een kader zijn om dat beheer te kunnen uitoefenen op korte termijn maar ook op 80- of 90-jarige leeftijd. De eerste bewoners van het oudste huis beheren nog altijd hun huis alleen en zijn 85 of 90 jaar. Dat heeft te maken met het feit dat ze er vroeg mee begonnen zijn en de instrumenten en methodologieën in de vingers hebben. Daarom wil men de groep breder trekken en vanaf 55-plus beginnen. Het merendeel van de mensen dat in een dergelijk project stapt, is tussen de 60 en 68 jaar oud.

Charlotte Hanssens merkt dat er begeleiding nodig is, naast stewardship of meesterschap. Men heeft heel wat tools in handen en de groepen worden bijgestaan om die te kunnen gebruiken. De groepen doen zelf hun ding want het is hun project. Abbeyfield levert het kader dat zij invullen. Als zij nood hebben aan hulp, kunnen zij altijd terugvallen op het netwerk van Abbeyfield. Dat systeem werkt tot nu toe. Zij pleit ervoor om dat verder te kunnen uitbouwen.

De kleinschaligheid moet betaalbaar blijven, zeker als men een aantal kwaliteitsstandaarden wil inbouwen. Charlotte Hanssens pleit ervoor dat deze woonvorm dezelfde fiscale voordelen kan genieten als de grotere instellingen, de grotere groepen van assistentiewoningen en woonzorgcentra. Cohousing voor ouderen moet ook kunnen genieten van een verlaagd btw-tarief en van vrijstelling van onroerende voorheffing. Zij pleit ervoor dat de regelluwte in het kader van de proeftuinen, kan worden bestendigd zodat ook mensen die recht hebben op sociale huisvesting in cohousing kunnen stappen en kunnen rekenen op een toelage van het agentschap Wonen in Vlaanderen. De spreekster besluit dat de elementen zorg, kleinschaligheid, cohousing met twee petten, en betaalbaarheid belangrijk zijn om op te nemen in het kader voor cohousing van ouderen.

V. Uiteenzetting door Willy Vertongen, voorzitter van Thomashuizen België en algemeen directeur van Mederi

1. Gemeenschappelijk wonen

Willy Vertongen wil als algemeen directeur van Mederi, een dienst van 1600 verpleegkundigen die aan thuisverpleging doen, proberen om de onzekerheid die gezondheidszorgverleners op dit moment hebben, in zijn discours te brengen. Hij vindt het bijzonder belangrijk dat die zekerheid er is voor mensen die dagelijks zorgen verlenen aan patiënten.

Willy Vertongen baseert zich op de brede definitie van gemeenschappelijk wonen. Hij wil het onderwerp opentrekken naar alle andere vormen waarvan men op dit moment niet goed weet wat het eigenlijk is, zoals kangoeroewonen, zorgwonen, een woning delen enzovoort. Komende uit de zorgverlening, beheerst hij zelf dit amalgaam van termen niet.

Willy Vertongen merkt op dat gemeenschappelijk wonen gaat over minimaal twee huishoudens waarbij men minimaal een leefruimte deelt, minimaal een private leefruimte ter beschikking heeft en de bewoners gezamenlijk instaan voor het beheer. Waar zijn organisatie zorg verleent, komt 90 procent van de bewoners al niet meer in aanmerking om aan gemeenschappelijk beheer te doen.

Hij wijst op een volgens hem wat bizarre uitzondering, namelijk dat leefgemeenschappen niet vallen onder gemeenschappelijk wonen. Dat geldt voor kazernes, internaten, kloosters en communes. Verder vindt hij het logisch dat vergunde en erkende voorzieningen daar ook niet onder vallen: woonzorgcentra en groepen van assistentiewoningen. Hij heeft het iets moeilijker met de psychiatrische verzorgingstehuizen waar men nogal gemakkelijk omgaat met brede definities.

2. Woningdelen

Willy Vertongen noemt vervolgens woningdelen, namelijk kangoeroewonen en zorgwonen. De noden van mensen veranderen snel. Men wordt vandaag geconfronteerd met modulaire units die in de tuin geplaatst worden maar waarvan de regels niet zo duidelijk zijn. Zorgverleners komen in een wirwar van aanbod terecht. Het gaat niet over de Thomashuizen, want dat zijn vergunde voorzieningen. Dat is een keuze die men maakt. Maar als men als individuele zorgverlener ergens aankomt, kan men die keuze niet zelf maken. Dan heeft men de keuze: zal men de mensen die daar wonen verzorgen of zal men ze niet verzorgen? Dat is de enige en moeilijke keuze die men heeft. Men is niet opgeleid om op een ordentelijke manier de woonvormen te klasseren.

3. Huidige situatie

De huidige situatie vertoont een brede variatie van woongelegenheden, al dan niet gekoppeld met zorg en diensten. Die zorg en diensten zijn cruciaal. Hij meent dat op het moment dat men zorg en gemeenschappelijke diensten aanbiedt, men zich moet aanmelden. Het is echter diffuus. Zorg kan steeds meer in de thuisomgeving. Thuishospitalisatie is daarbij een volgende stap. Ook complexe zorgen kunnen thuis. De woning waar dat gebeurt, wordt belangrijker.

Mensen moeten de regie hebben. Willy Vertongen stelt hierbij de vraag hoe men de participatie van de bewoner, patiënt of cliënt kan verbeteren, maar ook die van zijn omgeving die bij thuiszorg een belangrijke rol speelt. De mantelzorg wordt cruciaal. Die omgeving is waarschijnlijk niet gehoord of zal te laat worden gehoord.

Volgens Willy Vertongen biedt het huidige woon-zorgaanbod niet altijd een oplossing voor het evenwicht in welbevinden en aanbod aan zorg. Men is op zoek naar een evenwicht tussen kleinschaligheid en haalbaarheid, ook financiële haalbaarheid. Wat zijn de moeilijkheden hierbij? Wat gaat men doen met een initiatief van bijvoorbeeld tien modulaire woningen op een site waar een zorg- of dienstenaspect aan gekoppeld is? Wat met bijhuizen van instellingen, bijvoorbeeld voor psychiatrische patiënten? Die zijn niet erkend, maar ze zijn er wel.

4. Gevolgen

Mensen maken keuzes zonder volledig geïnformeerd te zijn. De vermaatschappelijking van de zorg wordt soms tegengewerkt door het onduidelijke regelgevende kader. Het is niet altijd duidelijk in welke woonvorm iemand terecht komt, laat staan dat de zorgverstrekker weet in welke setting hij zorg verleent. Rechtsonzekerheid voor zowel bewoner als zorgverstrekker is daarbij gevaarlijk. Er is bijvoorbeeld het gevaar van herclassificatie, waarbij een bewoner of zorgverstrekker goed bedoeld een keuze maakt maar waarbij door al dan niet malafide initiatiefnemers keuzes gemaakt worden die ertoe leiden dat overheden herclassificeren. Herclassificatie heeft vooral gevolgen voor het feit dat een setting of een initiatief onderhevig is aan personeelsnormen of net niet. Zorgverstrekkers die in een foute instelling zorg verlenen, worden door het RIZIV geacht om het geld van de zorg dat zij gefactureerd hebben tot vijf jaar terug te betalen.

Een ander gevolg is onduidelijkheid als er zorg en/of een gezamenlijk dienstenaanbod wordt aangeboden. Als men niets aanbiedt, gaan mensen ook niet in de val lopen. Als men op zijn website of op sociale media foutieve informatie zet, over een aanbod dat wettelijk niet mag worden aangeboden in een bepaalde setting, dan moet er een alarmbel afgaan. Dergelijke settings noemt het RIZIV piraatinstellingen. Verder beschikken zorgverleners niet over een volledig kadaster want de piraatinstellingen zijn niet gekend. Wanneer ze op een bepaald moment wel gekend zijn, komt het gevaar naar boven waarbij men als thuisverpleegkundige mogelijk met terugvorderingen te maken krijgt. Dat betekent in veel gevallen het einde van een carrière.

Willy Vertongen wijst erop dat volgens de Codex Ruimtelijke Ordening bij zorgwonen er tenminste één persoon 65 jaar of ouder, of zorgbehoevend moet zijn. Men moet ook duidelijk het verschil met een assistentiewoning aantonen. De RIZIV-nomenclatuur mag perfect toegepast worden in erkende assistentiewoningen. Er zijn perfecte kadasters van.

De spreker verwijst nog eens naar twee zaken in artikel 8 van de RIZIV-nomenclatuur, meer bepaald de nomenclatuur van de thuisverpleging. Er zijn andere regelingen als het gaat over tijdelijke of definitieve gemeenschappelijke woon- of verblijfplaatsen van mindervaliden. Daar kunnen geen forfaitaire honoreringen worden gefactureerd, zoals palliatieve zorgen, en geen zondagsprestaties. Belangrijker nog is de gevarenzone van herclassificatie.

Wanneer men als zorgverstrekker zorg verleent in een gemeenschappelijke woon- en verblijfplaats, al dan niet tijdelijk, voor bejaarden, valt die niet onder de nomenclatuur van de thuiszorg. In een cohousing waar men alle zorg en gemeenschappelijke diensten kan krijgen die men zich kan wensen en die zich ook zo profileert, is het gevaar dat het als een niet-erkend woonzorgcentrum zal geherclassificeerd worden. Dan valt men onder de toepassing van de personeelsnormen en moet men prestaties van vijf jaar geleden terugbetalen. Die onduidelijkheid is door niemand gewenst.

5. Vragen

Mantelzorg, ook door buren, moet men stimuleren. Daarvoor is een duidelijk rechtskader voor nieuwe woon- en zorgvormen nodig. In de toekomst zullen er nog nieuwe vormen ontstaan die vandaag nog niet op de radar staan. Men moet zoeken naar een model dat duidelijkheid levert. Als men vanuit een federaal zorgberoep zorgen verleent en factureert, moet men ervoor zorgen dat men geen schietschijf kan zijn waarbij men achteraf gecorrigeerd kan worden. Zorgverleners doen immers maar één ding, namelijk zorgen voor mensen.

Verder vraagt Willy Vertongen duidelijkheid voor bewoners en zorgverleners op basis van een heldere terminologie en een erkende labeling van de functie van woonassistent. Hij vraagt ook om een duidelijk signaal te geven dat als het over cohousing gaat, men op zijn minst de nomenclatuur voor thuisverpleging kan gebruiken. Tot slot vraagt hij dat er een aanmelding bij en een oplisting door het Departement Zorg zou zijn indien er een koppeling is met zorg en diensten die aangeboden en gepromoot worden.

VI. Vragen van de leden

1. Vragen van Freya Saeys

Het mooie initiatief van Charlotte Hanssens sluit aan bij de conceptnota van *Freya Saeys*. Onder gemeenschappelijk wonen kan veel vallen, maar het gaat eigenlijk over mensen die zelf de regie in handen nemen. Men werkt niet met een zorgvoorziening zoals dat gebeurt met assistentiewoningen en woonzorgcentra. Ook de visie op ouder worden evolueert. Jongere generaties zullen een ander assortiment aan woonvormen willen wanneer ze ouder worden.

Freya Saeys vraagt aan Charlotte Hanssens hoe ze de bewoners ondersteunen in hun zelfbeheer, ook als het niet meer zo goed gaat. Hoe gaat men daarmee om? Ze vraagt ook meer uitleg over de financiering. Wat betaalt de bewoner? Wordt er aan de vzw betaald?

Kwaliteit is belangrijk, vandaar dat er een kader moet zijn. Abbeyfield mag regel-luw werken. Er zijn soms conflicten omdat de bewoners zowel bewoners als beheerders zijn. Over welke conflicten gaat het? Welke zijn de moeilijkheden bij het werken met externe partijen en diensten?

Bij cohousing gaat het niet over personen die 24 uur op 24 zorg nodig hebben en een zorgbudget hebben, zoals bij VillaVip. Men wil ook een persoonsvolgend budget voor ouderen en er lopen al proefprojecten. Kan Karine Moykens daarover meer vertellen?

Ook voor de zorgverstrekkers is het belangrijk dat er een bij voorkeur luw regelgevend kader komt. Nu krijgen ze soms een boete als ze zorg verlenen waar het volgens de huidige wetgeving niet mag.

Het is niet de bedoeling dat cohousing vanuit een voorziening gebeurt, maar dat mensen zelf de regie in handen nemen en zelf het initiatief nemen. In de conceptnota staat duidelijk dat het gaat over mensen die zelfredzaam zijn en een minimale vorm van zorg nodig hebben.

2. Vragen van Katrien Schryvers

Katrien Schryvers vindt het thema interessant. De nood aan maatwerk, zowel op het vlak van wonen als van zorg, en de roep naar kleinschaligheid zijn duidelijk.

Kleinschalige woonvormen bestaan al, en niet alleen voor ouderen. Bovendien legt cd&v de nadruk op het intergenerationale en op het doorbreken van de opdeling. Er is een conceptnota in voorbereiding over het openstellen van de groepen van assistentiewoningen voor andere bewoners die een deel van de zorg op zich nemen.

Katrien Schryvers vraagt tot wanneer het bij cohousing gaat over wonen en vanaf wanneer de focus wordt gelegd op zorg. Vanaf wanneer moet er dan meer worden gereguleerd in het kader van zorg om misbruik te vermijden? Mensen moeten goed worden geïnformeerd zodat ze weten wat ze kunnen verwachten.

Is er nood aan een bijkomende zorgvorm, gereguleerd in het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019? Onder welke bepalingen van het huidige decreet vallen initiatiefnemers van cohousing dan niet? Aan welke voorwaarden van het huidige decreet kan Abbeyfield niet voldoen en is het regelluwe kader nodig?

Katrien Schryvers vraagt hoe men met alleen een aanmelding een goed toezicht kan uitoefenen en kan ingrijpen wanneer een initiatief niet voldoet aan de voorwaarden.

Op welke manier kan men het samenwonen vergemakkelijken en welke knelpunten in de bestaande regelgeving moeten worden opgelost? In de conceptnota wordt gesproken over een dienstverleningsovereenkomst. Wat is de kostprijs die daar tegenover staat? Wat zijn de risico's? Hoe kijkt men naar het voorstel om een vergoeding voor de zorgplanning te betalen? In het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019 is de coördinatie van zorg een taak van de verschillende zorgactoren. Uit de zorgsector komt af en toe de vraag welke vergoeding er tegenover staat. Kan die verantwoordelijkheid niet beter worden versterkt in plaats van iets nieuw te regelen?

Een issue is de cliëntenbijdrage in de thuiszorg, maar daarvoor zijn oplossingen te vinden, zoals in de vroegere CADO's.

Cohousing komt ook tegemoet aan het probleem van vereenzaming en veiligheid. Het zijn valabele verwachtingen, maar ze horen misschien niet thuis in het onderdeel zorg. Ze gelden niet alleen voor ouderen.

Wat als de bewoners een hogere zorgnood krijgen? Hoe lost men dat bijvoorbeeld op in de Abbeyfieldhuizen?

Abbeyfield doet alleen projecten voor 55-plussers. Is er geen evolutie naar het intergenerationale en om die ouderen deel te laten uitmaken van de maatschappij?

De link met de sociale huisvesting is interessant. Hoe zorgt men dat iedereen kan participeren? Katrien Schryvers is benieuwd naar de resultaten van de proefprojecten.

Het moet een keuze van de bewoners zelf zijn, maar wie bepaalt wie er mag wonen? Hoe bereikt men de meest kwetsbaren?

Willy Vertongen sprak over een wirwar van aanbod, wat niet altijd eenvoudig is voor de mensen. Toch is het belangrijk om mogelijkheden te creëren op maat van iemand die zorg nodig heeft en van mantelzorgers. Het is goed dat het palet steeds groter wordt.

Katrien Schryvers heeft aan de bevoegde minister gevraagd om een oplossing van de termijn van twee keer drie jaar – tot zolang de zorgnood duurt – en om de melding te laten volstaan.

3. Vragen van Veerle Geerinckx

De N-VA is, aldus *Veerle Geerinckx*, cohousing altijd genegen geweest en wil dergelijke initiatieven blijven aanmoedigen, ondanks de problemen die zich voordoen.

Er is een onderdeel wonen en een onderdeel welzijn, die vandaag ver uit elkaar liggen. Wat ertussen ligt, wordt door iedereen anders benoemd. Men botst ook op grenzen. Het begint natuurlijk bij de vergunning.

Wie is de beheerder? De bewoner kan de beheerder zijn als hij mondig en goed georganiseerd is. Nadien is het gemeenschappelijke beheer de uitdaging.

Men zegt dat de fiscale voordelen behouden moeten blijven, maar dan komt men terecht in de woonfiscaliteit. Men ijvert ook voor een verlaagd btw-tarief en vrijstelling van onroerende voorheffing zoals bij woonzorgcentra. Dat zijn issues die onder verschillende domeinen vallen, maar de spreker pleit ervoor om de discussie te voeren.

Ze vraagt in hoeverre Charlotte Hanssens assistentiewoningen als de oplossing ziet. Charlotte Hanssens pleit ook voor aanmelding. Hoe ziet ze dat evolueren met betrekking tot het gemeenschappelijke beheer door de bewoners?

Inter ijvert voor meer regulering om de toegankelijkheid vroeg in het proces in te bouwen, maar men zoekt net naar minder regulering.

De Vlaamse Bouwmeester heeft al vaak gezegd dat woonzorgcentra niet de oplossing van de toekomst zijn en dat men meer voor tussenmodellen moet kiezen. Hoe ziet hij dat evolueren om die tussenvorm te verankeren in de kaders?

Voor Karine Moykens is de aanmeldingsprocedure een probleem. Vanaf het moment dat er drie inwoners zijn die als senior worden benoemd, spreekt men volgens de regelgeving over een woonzorgcentrum. Is dat niet te rigide?

Thuiszorg is geen probleem in een gezinswoning, maar wel in een andere woonvorm. Daar moet met het RIZIV over worden gesproken.

De spreker roept op om de stap te zetten om naar gemeenschapsvormen te gaan die ook vergunningsmatig realistisch zijn.

4. Vragen van Ann De Martelaer

Ann De Martelaer zegt dat men lokaal heel wat kansen laat liggen. Er worden heel wat appartementen gebouwd in buurten waar er geen collectieve voorzieningen zijn. Ze pleit ervoor om in de regelgeving op te nemen dat bouwpromotoren van appartementen in een collectieve ruimte moeten voorzien.

Voor het delen van tuinen is geen regelgeving nodig. Dat kan gewoon worden gepromoot.

Er zijn tien Abbeyfieldhuizen in België. In Vlaanderen vallen ze onder de regelgeving van assistentiewoningen met afwijkingen. Zijn er problemen met de normen over bijvoorbeeld de grootte van de ramen en de keuken? Hoe is de regelgeving in Wallonië? Wil men in de toekomst onder de regelgeving van assistentiewoningen blijven of wil men een aangepast kader?

De experimenten van het agentschap Wonen in Vlaanderen zijn gestart in 2018. Karine Moykens zei dat ze op dit moment worden geëvalueerd. Wordt dat in 2023 afgerond of wordt het overgeheveld naar de volgende zittingsperiode? Misschien is

het interessant om de huidige evaluaties samen met de Commissie voor Wonen en Onroerend Erfgoed te bespreken.

De vergrijzing neemt alsmaar toe. De volgende generatie ouderen wil liever niet meer naar een woonzorgcentrum. Er gebeurt weinig op het vlak van regelgeving. Ann De Martelaer vraagt aan Karine Moykens om een initiatief te nemen om er alsnog werk van te maken.

VII. Antwoorden van Karine Moykens

Voor *Karine Moykens* staat het buiten kijf dat de regelgeving moet worden aangepast. Iedereen is het erover eens dat er iets moet gebeuren met cohousing. De cliëntbijdrage in de thuiszorg moet worden opgelost. Er komt een oproep voor proefprojecten. Nog deze zittingsperiode wil men met de sector nagaan hoe men de collectieve gezinszorg beter kan organiseren.

Op dit ogenblik lopen er nog geen proefprojecten rond persoonsvolgende financiering in de ouderenzorg. Dat was ooit de intentie, maar die projecten zijn niet opgestart wegens corona. Wel lopen er experimentele proefprojecten voor het agentschap Wonen in Vlaanderen. De Vlaamse Regering heeft daarvoor op 12 januari 2018 28 projecten geselecteerd. Die zijn gestart op 1 februari 2018 en lopen tot 31 januari 2024. Op individueel verzoek en mits ze voldoende gemotiveerd worden kan de Vlaamse Regering beslissen om ze te verlengen voor een periode van vier jaar. Dat komt van het agentschap Wonen in Vlaanderen. Karine Moykens heeft niet de bevoegdheid over Wonen en kan wat dat betreft niets doen. Zij is wel betrokken en volgt dat op. Volgens haar is het zinvol om daarover in de Commissie voor Wonen en Onroerend Erfgoed een debat te voeren.

De spreker komt tot de vraag of men een bijkomende zorgvorm moet reglementeren in het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019. Het lijkt alsof cohousing per definitie onder het Woonzorgdecreet valt. Zij merkt op dat het daar niet gepositieerd mag worden. Men wil immers de regie in handen laten van de mensen zelf, wat niet kan als men naar het Woonzorgdecreet kijkt, dat over voorzieningen gaat. Wel zal het Woonzorgdecreet moeten worden aangepast. Er is het probleem van de cliëntbijdrage in de thuiszorg en het probleem van ouders die men thuis verzorgt. Het is niet logisch dat men als woonzorgcentrum wordt omschreven als men zijn ouders en schoonouders opvangt. Het decreet kan ook worden aangepast. Dat moet worden onderzocht. Men moet iets doen om meer in te spelen op de actuele situatie.

VIII. Antwoorden van Erik Wieërs

Erik Wieërs gaat in op de vraag hoe men de tussenvorm kan verankeren. Wanneer is iets een woonzorgcentrum en wanneer cohousing voor ouderen? Het wordt moeilijk om dat te definiëren op basis van de aard van wat men deelt: een kangoerewoning, een tuin of een fietsenberging? Daar geraakt men nooit uit. Wanneer men er toch uitgeraakt, ontstaat er alweer iets nieuws. De logica is volgens hem dat men allemaal een eigen huisnummer heeft ofwel een huisnummer voor de groep. In een wooncoöperatieve in Zurich heeft iedereen zijn eigen huisnummer en in een woonzorgcentrum is er maar een huisnummer. Er moet logische helderheid komen zodat men als zorgverlener alleen maar bij een individueel huisnummer terecht kan. Door te kijken naar wat de aantallen zijn of wat er precies wordt gedeeld, zal men er niet uit geraken.

Ook voor wat de brandweer betreft is er een verschil, aldus Erik Wieërs. Bij een woning met drie kamers voor de dochters is er geen probleem. Wanneer het gaat om een kamer voor een moeder, een schoonmoeder en een tante, en het aparte

entiteiten zijn, dan is de gang een vluchtweg en moet men branddeuren installeren enzovoort. De hele regelgeving hangt daarmee samen. Als men op kleine schaal met mensen wil samenwonen, wil men dat het brandweertechisch een entiteit is maar aan de andere kant wil men dat het verschillende entiteiten zijn zodat men een beroep kan doen op zorgverleners. Hij raadt aan om een oplossing te zoeken die geen verband houdt met de aantallen of de ruimtes die men deelt.

Erik Wieërs is er voorstander van dat de collectiviteit in de regelgeving kan komen. Hij is ook voorstander van het herinvoeren van het Grond- en Pandendecreet, wat juridisch vrij gemakkelijk kan, waarbij men de ontwikkelaars oplegt om sociale woningen te bouwen. Dat is volgens hem de enige manier om een opschaling te kunnen doen. Als men ooit naar een echte opschaling van collectieve woonprojecten moet gaan, dan zal men de private ontwikkelaars moeten verplichten om ook in collectieve faciliteiten te voorzien in alle woonontwikkelingen.

IX. Antwoorden van Wendy Metten

Wendy Metten antwoordt dat de vraag van Inter absoluut niet is om toegankelijkheid op te leggen in de regelgeving. Inter geeft als boodschap dat als er een regelgevend kader is en als er procedures zijn tot aanmelding of erkenning, men dan rekening moet houden met toegankelijkheid als kwaliteitsvoorwaarde. Men maakt ook een onderscheid in wat nu de stedenbouwkundige verordening zegt. Daar valt cohousing niet onder wegens de kleinschaligheid. In het andere geval zou het wel kunnen voor de publieke delen, maar dan komt men al vaak vrij laat. Als men met regelluwte bedoelt dat men zich niet onpopulair wil maken bij opdrachtgevers en bij mensen die een droom willen realiseren, dan moet men er net voor zorgen dat men die droom vanaf het begin mee kan realiseren en moet men met veel stappen voor de vergunningsfase komen. Inter wil zich meer opstellen als facilitator, begeleider en mederealisator van dromen en niet alleen maar het vingertje opsteken op het moment dat er een vergunning moet worden gevraagd want dan zit men vast. Dan zijn er al zoveel zaken structureel verankerd en zijn er nog structurele elementen die de toegankelijkheid in de weg staan.

Wendy Metten wijst erop dat er al tal van goede voorbeelden zijn met onder andere ziekenhuizen en woonzorgcentra waar men op maat van het politieke beleidsdomein mee nadenkt over hoe criteria op papier kunnen worden gezet in uitvoeringsbesluiten die op maat van die sector zijn. Inter doet dat niet in zijn eentje maar gaat altijd in overleg met de exploitanten en gebruikers over hun noden en behoeften, om mee te kunnen nadenken en te kunnen zorgen dat de output kwaliteitsvol is voor iedereen en niemand uitgesloten wordt.

X. Antwoorden van Charlotte Hanssens

Charlotte Hanssens komt tot de vragen over zelfbeheer en het zelf initiatieven opstarten. Dat moet worden gestimuleerd. Aan de andere kant is het belangrijk om de groepen te duiden op waar zij voor staan, namelijk op korte termijn de eerste jaren samenwonen en op langere termijn geconfronteerd worden met moeilijkheden en uitdagingen. In een huis is er inderdaad geen zorg. Maar bij Abbeyfield is het belangrijk dat rondom ieder huis werk wordt gemaakt van een netwerk in samenwerking met een aantal zorgactoren die in de buurt gelegen zijn. Vanuit het huis wordt ingezet op positieve gezondheid. Mensen anticiperen daarop door niet alleen te zijn, door het spontaan ontstaan van sociale banden en een goed niveau van mantelzorg. Op het moment dat mensen een behandeling nodig hebben, zullen zij ook gemakkelijk vroeger naar huis kunnen komen en niet naar een revalidatiecentrum hoeven te gaan. Door het feit dat ze niet alleen zijn, hoeven ze misschien niet naar een woonzorgcentrum te verhuizen want ze zijn omgeven door mensen die hen mee kunnen ondersteunen. In de tien huizen van Abbeyfield is er slechts

een minimaal percentage dat ooit de stap moet zetten naar een woonzorgcentrum. Het merendeel van de mensen leeft tot het einde van zijn dagen in een Abbeyfieldhuis.

Wat betreft de grens tussen wonen en zorg, antwoordt Charlotte Hanssens dat het gaat om een woonvorm die grote impact heeft op de zorg. Het feit dat men erg inzet op het preventieve heeft impact op het curatieve en men zal minder curatieve zorg nodig hebben. Die link kan men realiseren omdat er ook rondom het huis een netwerk is.

In Abbeyfieldhuizen zijn verschillende generaties aanwezig. Het is cohousing met mensen die nog werken en mensen die met pensioen zijn. De mix aan leeftijden is belangrijk. Als een groep vrienden samen een Abbeyfieldhuis wil opstarten, moet men er rekening mee houden dat als die allemaal 55 jaar zijn, ze ook allemaal samen 90 jaar zullen zijn en dat is problematisch. Intergenerationele cohousing met families met kinderen is een keuze die men niet maakt omdat men vertrekt vanuit de visie op het ouder worden en dat de mensen die de stap zetten naar Abbeyfieldhuizen het heft zelf in handen willen houden. De spreekster denkt dat er ruimte is voor alle soorten woonvormen, maar de feedback die komt uit de grotere cohousingvormen, is dat de jongeren de beslissingen nemen en de ouderen niet het gevoel hebben dat het cohousing is waar zij het heft in handen hebben. In Abbeyfield gaan de zaken misschien wat trager maar zijn ze op maat en op het ritme van de bewoners.

In het Abbeyfieldhuis dat twintig jaar bestaat, neemt iedereen deel aan het beheer, onafhankelijk van de leeftijd, maar vanuit ieders kracht. Dat maakt het mogelijk dat men ook op 85 of 90 jaar mee participeert. Charlotte Hanssens meent dat men moet afstappen van het idee dat wanneer men 85 jaar is, men absoluut hulp nodig heeft. Men zal dan misschien op een andere manier en op een ander ritme deelnemen, maar men mag de mensen niet betuttelen en moet hen in hun kracht laten staan. Abbeyfield staat daarvoor en maakt er werk van om daarvoor een juist kader te creëren.

Wanneer de zorg toeneemt, zal men samenwerken met een aantal actoren rondom het huis. Men moet niet aan cohousing denken wanneer men 70 of 75 jaar is maar vroeger omdat het in het begin wat inspanning vergt om alles draaiende te houden en alles in de vingers te krijgen. Hiervoor moet men sensibiliseren. Cohousing wordt een nieuw thuis waar men levenslang kan wonen maar waar men niet te laat aan moet beginnen, want dan heeft men geen keuze meer. Als de zorg toeneemt, gaat men samenwerken met de actoren. Vanaf het begin ontstaat de relatie met de actoren rondom het huis. Heel wat van de bewoners zijn maatschappelijk geëngageerd, nemen vrijwilligerswerk op en zijn actief bij de zorgactoren en andere partners. Er is grote wisselwerking met die actoren. Mensen die moeten vertrekken uit een Abbeyfieldhuis, zijn meestal mensen die aan het levenseinde zijn. Dan gaat het over palliatieve zorgen.

Mensen kiezen voor deze woonvorm vanuit hun maatschappelijk engagement. Het zijn mensen die betekenis willen hebben, die geëngageerd willen blijven, en die naast cohousing andere zaken doen. Zo'n huis staat niet op een eiland maar staat sterk in verbinding met de buurt. Volgens de burgemeester van Watermaal-Bosvoorde, waar het oudste Abbeyfieldhuis gevestigd is, is het huis een katalysator in de buurt. Men neemt op een spontane manier initiatieven en betreft de buurt erbij. Dat gebeurt ook in Leuven, waar de bewoners een trekkersrol spelen in het initiatief rond veerkrachtige buurten. Zo heeft elk huis op zijn manier een uitstraling in de buurt.

De huizen zijn lid van het Abbeyfieldnetwerk en betalen een lidmaatschapsbijdrage. Abbeyfield werkt met een huurmodel. Daarnaast draagt de eigenaar van het pand

bij aan de beheerskosten van Abbeyfield. Dat dekt niet alle kosten. Abbeyfield is vandaag nog altijd voor een groot deel een vrijwilligersbeweging. Het is wel de ambitie om dat professioneel verder uit te bouwen en een professionele kern te hebben die al die projecten mee kan begeleiden en stewardship kan bieden.

Charlotte Hanssens is voorstander van dat kader maar het wringt dat de bewoners ook de beheerders zijn. Als bewoners die hun huis beheren, zullen ze ook een aantal beslissingen moeten nemen, bijvoorbeeld beslissingen van financiële aard. Stel dat er leegstand is, dan moet men als groep bewoners een leegstandreserve opbouwen. In het kader van een groep van assistentiewoningen is dat moeilijker. Als mensen vertrekken en er moeten nieuwe mensen worden opgenomen in de groep, dan werkt men niet met een lijst. Er is een coöptatieproces. Mensen kiezen voor elkaar. Dat gebeurt door kennismaking, gesprekken en een wederzijdse keuze van de kandidaat en de groep. Daar gaat wat tijd overheen. Daarom is er bij vrijwillig vertrek een opzeggingstermijn van drie maanden zodat de groep de tijd heeft om een nieuwe bewoner te kunnen opnemen in de groep.

Een andere moeilijkheid is de zware documentatie die nodig is, zoals een afsprakennota, waarin veel jargon gebruikt wordt die moeilijk te begrijpen is voor leken.

Voor Charlotte Hanssens gaat het vooral om het juiste kader dat cohousing op maat van 55-plussers mogelijk maakt. Het is een woonvorm die tussen wonen en welzijn zit, afhankelijk van hoe breed men de zorgdefinitie implementeert. De elementen die zij heeft benoemd, moeten daarin terug te vinden zijn.

XI. Antwoorden van Willy Vertongen

Willy Vertongen antwoordt dat het niet zo is dat hij niet is geïnteresseerd in de wirwar van woonvormen. Hij is een groot voorstander van creativiteit maar vooral ook van ethisch ondernemerschap. Het is terecht dat mensen geïnformeerd moet kunnen kiezen. Dat is een van de belangrijkste elementen voor hem.

Regelluw is moeilijk maar daar is een oplossing voor te vinden. Als men morgen zou zeggen dat cohousing gezien kan worden als zorg aan mensen in hun privéwoning, dan is dat al vrij duidelijk. Soms moet men het niet ver zoeken. Er moeten lijnen worden getrokken. Vanaf het moment dat mensen promoten dat cohousing een soort vervangproduct zou kunnen zijn van iets anders dat wel gereguleerd is, dan moet men de gevarezone kunnen aanduiden. Dat heeft niets te maken met overregulering maar met duidelijkheid.

Een werkgroep over de verschillende beleidsdomeinen heen is volgens Willy Vertongen niet alleen voor dit dossier nodig maar ook voor vele andere dossiers.

XII. Repliek

Veerle Geerinckx merkt op dat wanneer ze haar eigen moeder in huis haalt, dat prima is maar wanneer ze dat doet met haar buurvrouw en haar dezelfde zorg geeft, dat iets anders is. In dat laatste geval heeft men twee huisnummers nodig, wil de buurvrouw haar uitkering niet verliezen. De vraag is hoeveel woonentiteiten men toestaat en welke fiscaliteit daar geldt. Als ieder een huisnummer heeft, heeft men het over meergezinswoningen. Dan is elke entiteit er een. Bij assistentiewoningen is er ofwel een huisnummer voor de groep, ofwel zijn er allemaal aparte. Daar moet men duidelijkheid in scheppen zodat men niet onder het kader kan duiken. Het zou bevorderlijk zijn voor elke vorm van zorg die men daar wil toepassen. Ook lokale besturen zouden graag duidelijkheid hebben over wat ze kunnen en mogen doen en welke woondichtheid men kan ontwikkelen. Volgens haar wil iedereen daarin mee.

Veerle Geerinckx haalt aan dat de brandnormering telkens anders wordt toegepast. Het is geen Vlaamse bevoegdheid maar het is wel het struikelkader voor een vergunning, voor welke veiligheidsnormering dan ook. Er wordt onderscheid gemaakt tussen hotels, samenwoonvormen die gereguleerd zijn en meergezinswoningen. Men moet ervoor zorgen dat iedereen hetzelfde verstaat onder dezelfde normering en noemers.

Stefaan SINTOBIN,
voorzitter

Veerle GEERINCKX,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CADO	collectieve autonome dagopvang
GiPSo	Gids voor inclusieve Projecten en Sociaal ondernemen
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)